
ŽIVÁ VODA

Katechetický program zaměřený na obnovu křtu.

Pro dospívající a mladé lidi. Délka trvání cca 2- 3 hod. (s přestávkou). Účastníci sedí v kruhu.

1. část: uvedení do prostředí biblického příběhu

Seznamovací hra:

Prosím, představte se... ve větě, kterou se představíte, je třeba použít slovo VODA.

Stavba studny:

Motivační rozhovor: Představte si, že jste se narodili v jedné africké zemi. Vaše rodina ani vesnice není bohatá. Abyste se užívali, musíte přiložit ruku k dílu. Co myslíte, co je pro Afričany žijící na vesnici dnes největším problémem? – Voda, neboť je to kontinent, kde málo prší. Odkud se čerpá voda? Ze studen. Těch je však málo, a proto ženy a děti chodí denně třeba i deset kilometrů, aby načerpaly vodu. Existuje řada humanitárních organizací, které vybírají peníze na to, aby si Afričané mohli vykopat nové studny. Představte si, že jsem vám – pro tuto chvíli Afričanům - přinesla peníze na vybudování studny...

Úkolem účastníků je společně postavit studnu netradičním způsobem (kostky představující kameny, gumičky s provázky). Jde o hru, při které jde o volbu strategie a způsobu spolupráce celé skupiny na cca 10-20 min. (záleží na tom, do jaké míry se skupina zná. Pokud se sejdou neznámí lidé, slouží hra i k navázání komunikace). Studnu postavte do středu prostoru, kolem kterého účastníci sedí.

Po vystavění studny vložte dovnitř modrý šátek představující vodu.

Studna v židovství:

1. Výklad a aktivita: Studna v životě izraelského lidu:

Palestinské vodní prameny bývaly vydatné na kvalitní vodu. Ta byla zachycována v nádržích k veřejnému užívání. Soukromé studny byly obvykle vykopány ve skále. Studny bývaly až 20 m hluboké.

Studna měla obrovský význam, protože v Palestině např. půl roku neprší. Proto byly studny chráněny a zabezpečeny, někdy i zamykány.

Voda se čerpala i pomocí čerpacích kol. Většinou to byla práce žen. Když přišel ke studni cizinec, bylo slušností dát mu napít.

V celé biblické Palestině je řada významných studnic. Jednou z nich je tzv. studnice Jákobova, pěkně vyzděná, ve středověku byla hluboká 32 m, dnes asi 23 m. Tato studna se nachází na území, které patří Samařanům. Židé a Samaritáni žili ve velmi napjatých vztazích. Samaritáni, národ smíšený ze zbytku Izraelitů, kteří přežili zničení severní říše v r. 722 př. Kr., a asyrských kolonistů, se považovali za pravé Izraelity, Židé však je pokládali za poloviční pohany. Jeden hanlivý rabínský výrok říká: „Kdo jí chléb Samaritánů, podobá se člověku, který jí psí maso.“ Často docházelo k potyčkám i ke krvavým konfliktům. Tento národ měl se Židy společnou víru v Hospodina.

Studna má význam společenský:

Byla místem setkání celé obce, která se zde pravidelně scházela, když přešel žár slunce. Z toho vyplývá, že v poledne zde zpravidla nikdo nebyl.

U studny se také odehrávaly významné společenské události: vedly se zde rozhovory (i s cizinci), uzavíraly se zde smlouvy, dokonce i manželské; seznamovaly se zde děvčata a chlapi, tancovalo se...

Židovská píseň „Ještě jsem dost nemiloval“.

Lektor pozve účastníky k židovskému kruhovému tanci na slova písně „Ještě jsem dost nemiloval“. Představí její text a symboliku tance: voda je zdrojem života, je třeba si nabrat vodu, aby člověk zvládnul vše, co považuje za důležité udělat, aby jeho život měl smysl a nějaký „výsledek“. Nácvič tance. (Příloha 3).

Duchovní význam studny ve Starém zákoně:

Studna jako místo, kde bylo možné se občerstvit z pramene, měla pro Izrael také duchovní význam. Účastníci se seznámí s vybranými texty Starého zákona a s jejich výkladem. Cílem je zopakování ústředního „bodu“ víry Izraelitů: očekávání příchodu Mesiáše, který způsobí hojně vylití Boží milosti.

Ž 36,10; 84,7; Iz 12,3; Jr 2,13; Jl 3,18; Za 13,1; 14,8; Př 25, 24-28.

Aktivita: Účastníci dostanou na lístcích jednotlivé texty a společně hledáme jejich výpověď o duchovním významu studny pro Izraelity. Texty i postup jsou rozepsány v Příloze 2. Na závěr této aktivity vložte lístky s textem „do studny“ postavené ve středu našeho prostoru.

Část 2: Ježíš a Samaritánka – práce s biblickým textem, odvození poselství

Úvod:

Autor Janova evangelia zaznamenal příběh, který se odehrává u Jákobovy studny. Jde o rozhovor mezi Ježíšem a ženou, jehož hlavním tématem je živá voda. Víme, že evangelium bylo napsáno, aby nám zprostředkovalo Ježíšovo radostné poselství o osvobození a obnově života každého člověka, který trpí nějakou nouzí, zlem, bolestnou ztrátou... Nyní se pokusíme objevit poselství tohoto příběhu pro nás, v aktuální situaci každého z nás. Evangelium si můžeme představit jako Boží studnu, která je obrazně řečeno plná jeho lásky, a my z ní chceme dnes načerpat.

Práce může probíhat v několika skupinách, podle počtu účastníků. V jedné skupině by jich nemělo být více než sedm. Každá skupina postupuje stejně, výsledek svých úvah zobrazí na plakát, který si pak vzájemně prezentují. Každá skupina si zvolí svého animátora.

Výchozí text: Ježíš a Samaritánka, Jan 4, 1 – 42 (Příloha 1)

Příprava: připravíme plakát (balicí papír), který rozdělíme na čtyři části podle náčrtu vpravo. Názvy jednotlivých scén budou účastníci vymýšlet postupně a název příběhu až na závěr.

Název příběhu
Název scény 1:
Název scény 2:
Název scény 3:

Postup ve třech krocích:

1. KROK: SEZNÁMENÍ SE S PRVNÍ ČÁSTÍ TEXTU (VERŠE 1 – 15).

Každý účastník má text na vlastním papíře. Příběh probíhá ve třech etapách. Název první z nich odvodíme z první části textu. Každý si přečte text veršů 1 – 15. O co v první části textu jde? Je dialogem mezi dvěma osobami. Barevnými fixy si každý v textu označí všechna místa, kde je zmíněno jméno jednoho z protagonistů rozhovoru (Ježíš, Samařanka) a podtrhne si věty s přímou řečí.

Společně řešíme otázky: Kdo je Ježíš? Kdo je Samařanka? Bylo obvyklé, aby dva od sebe takto odlišní lidé spolu běžně hovořili? (nebylo, byla zde řada překážek). Oni spolu přesto hovoří, tzn., že tyto překážky byly pro Ježíše překonatelné. Zkusme si je pojmenovat, co mohlo být překážkou jejich rozhovoru (účastníci přemýšlejí a hledají odpověď sami, animátor jim může pomáhat doplňujícími otázkami, upozorněním...):

Ježíš byl Žid a žena Samařanka; autor evangelia upozorňuje na to, že Židé se se Samařany nestýkají (viz poznámka výše).

Ježíš byl muž, ona žena: v židovské společnosti nebylo běžné, aby spolu hovořil cizí muž a cizí žena o samotě. Kdyby se vrátili učedníci, vzbudilo by to jejich pohoršení (o tom svědčí verš 27). Ježíš způsobem oslovení ženu vtáhnul do rozhovoru.

Ježíš je Boží Syn (svatý muž) a žena hříšnice, jak vyplývá z dalšího textu. Židovská společnost se velmi chránila před každým „nečistým“ člověkem (můžete zkusit jmenovat událost, kde se to projevilo také: např. žena, která přišla na hostinu k farizeji Šimonovi pomazat Ježíšovy nohy vzácným olejem vzbudila pohoršení, protože byla považována za hříšnici). Řeší Ježíš na začátku rozhovoru nějakým způsobem tuto překážku?

Poselství této části textu: navrhnou účastníci. Zkusí se domluvit na tom, jak by nazvali tuto část příběhu, aby název vyjadřoval toto poselství. Dohodnutý název napíše do druhého řádku plakátu (může se stát, že názvů zde bude více).

Aktualizace tohoto poselství: Hovoří dnes lidé spolu o své víře? Jaké překážky tomu podle vaší zkušenosti brání? Zkusme tyto překážky zapsat do první části plakátu.

S vyspělejší skupinou můžete též hovořit o možnostech překonávání těchto překážek. Můžete sepsat jakási „pravidla“ pro to, aby spolu lidé mohli hovořit. Pokud je ve skupině šikovný ilustrátor, může dokreslit obrázek (i symbolický).

2. KROK: JEŽÍŠOVO JEDNÁNÍ SE SAMAŘANKOU (VERŠE 16 – 26)

Ježíš nabídl Samařance téma rozhovoru, které pro ni bylo zajímavé, i když ho zřejmě pochopila jinak, než to Ježíš myslel. Všimněme si Ježíšova způsobu jednání se Samařankou. Přečteme druhou část úryvku verše 16 – 26 tentokrát jako dialog.

Při pozorném čtení objevíme tři témata, o kterých Ježíš se Samařankou hovoří (účastníci je jmenují: rodinná situace ženy; uctívání Boha Židy a Samařany, Ježíš mluví o novém způsobu uctívání; o Mesiáši).

Kdo mění téma rozhovoru? Jak na to reaguje Ježíš? Podtrhujte si Ježíšovy výroky a určete u každého, jaký má charakter (rozkaz? výčitka? konstatování? doporučení? ...). Nejprve pracuje každý sám.

Poselství této části textu: zkuste společně dojít nejprve k nějakému nadpisu této části, aby vyjadřoval jeho poselství napište je do třetího řádku plakátu.

Aktualizace poselství: vypište názory jednotlivých účastníků na způsob vedení rozhovoru o víře, aby byl pro přítomné obohacem a podnětem k posílení víry.

3. KROK: DŮSLEDKY JEŽÍŠOVA ROZHOVORU SE SAMAŘANKOU (VERŠE 27-42)

Ježíšovo poslání na zemi není náhodné. Byl vyslán Otcem, aby zde dovršil jeho plán spásy. Jeho rozhovor se ženou je součástí Ježíšova poslání. Úkolem účastníků katecheze je hledat Ježíšův úmysl na základě viditelných skutečností, které vyvolal Ježíšův rozhovor se ženou.

Účastníci si přečtou – každý sám – text veršů 27 – 42 a zamyslí se nad tím, co Ježíšův přístup k ženě způsobil v životě jí samé a jaké další důsledky měl pro obyvatele města. Poté animátor zapisuje do čtvrtého řádku plakátu do dvou sloupců postřehy účastníků katecheze: do jednoho sloupce zapíše reakce ženy, do druhého sloupce vliv předchozího rozhovoru na Samařany.

Účastníci navrhnou název této třetí části příběhu.

Animátor se vrátí k původnímu tématu, kterým je voda nabízená Ježíšem. Samařská žena byla tímto rozhovorem bohatě obdarována. Účastníci dostanou jednotlivé pruhy papíru, na které si zapisují to, co je pro každého konkrétně důležitým darem od Boha. Návrhy lze čerpat z textu evangelijního úryvku, ale také z vlastní zkušenosti – co mne občerstvuje, dává novou chuť do života, poskytuje mi radost ze života a já si uvědomuji, že je to darem Božím? Výsledky si účastníci mohou vzájemně sdělit, nebo také nemusejí (závisí to na schopnosti a zkušenosti skupiny sdílet se o víře). Lektor musí respektovat svobodu každého.

Tyto dary umožňují každému z nás plnohodnotně žít. Dar živé vody je darem spásy, záchrany od všeho, co ohrožuje a ničí náš život, co nám umožňuje uskutečnit a rozvinout naše lidství.

Na závěr práce ve skupinách účastníci vymyslí společný název příběhu a napíší ho do hlavičky plakátu. Tento název by měl vyjadřovat poselství celého textu, jak jsme mu porozuměli.

3. část:

Prezentace výsledků práce ve skupinách a závěrečná modlitba

Každá skupina si vybere svého zástupce, který stručně vysvětlí, jaké názvy skupina dala jednotlivým částem textu a proč, a také podá výklad k celkovému názvu příběhu, který by měl vystihovat jeho poselství pro skupinu.

Zopakujeme tanec „Ještě jsem dost nemiloval“ – tentokrát s duchovním významem (nabíráme ze studny živé vody, která pramení z Boží lásky), odmítáme zlo ve svém životě.

Zůstaneme v kruhu, ztišíme se a umístíme do „studny“ rozsvícený paškál. Účastníci si zapálí svoji svíčku od paškálu. Lektor připomene náš křest, ve kterém jsme se zrodili z křestní vody požehnané Duchem Svatým k životu ve společenství s Bohem a ve společenství církve (v modlitbě může zmínit i některé události z dějin spásy, které jsou předobrazem křtu). Stali jsme se Božími syny a Božími dcerami a vzájemně mezi sebou bratry a sestrami ve víře.

Necháme hrát píseň „Spatřujeme světlo“ (skupina Oboroh, text na Žalm 36 z alba „Spatřujeme světlo“) a poskytneme chvíli pro vlastní rozjímání (účastníci se mohou posadit). Po ukončení písně lektor položí do studny Písmo svaté, abychom si všichni připomenuli, že Písmo je na prvním místě pramenem živé vody pro náš život, neboť svědčí o Boží lásce ke každému z nás i k celému lidstvu a Bůh nás skrze ně neustále oslovuje v našich aktuálních radostech a starostech. Poté můžeme pokračovat spontánní modlitbou účastníků programu. Na závěr se společně modlíme k našemu Bohu Otci, který nás přijal za své děti a učinil z nás dědice svých zaslíbení.

Inspirací k tomuto programu byla příručka „Svetlo v službe života“ od Jozefa Šeliny; vydal Kňazský seminár v Nitre, 2006, s. 29–34.

Program byl realizován na duchovní obnově pro mládež ve farnosti Dolní Újezd u Litomyšle v únoru 2010. Ve fotogalerii farních stránek jsou ke shlédnutí fotografie.

Přílohy:

Příloha 1: Text evangelia J 4, 1 – 42, ve kterém jsou vynechány verše 31-38; text je oddělen po verších 15 a 27 kvůli přehlednosti. (Přílohu vytvoří moderátor programu a nakopíruje ji pro každého účastníka).

Příloha 2: Duchovní význam pramenů vody případně studny ve Starém zákoně

Příloha 3: Ještě jsem dost nemiloval – text písně. Hudební nahrávku je možné získat na:

http://www.mp3rocket.com/mp3/-1_00/Hazzan-Randy-Herman-Od-Lo-Ahavti-Dai.htm

Pomůcky k programu:

- dřevěné kostky, provázky, gumičky do vlasů
- nahrávka

Příloha 2: Duchovní význam pramenů vody nebo studny ve Starém zákoně

Níže uvedené úryvky zvětšete a nakopírujete, rozstříháte a rozdejte účastníkům katecheze. Každý z těchto úryvků hovoří o vodě, o prameni vody nebo u studni, které se vždy vztahují k Hospodinu. Úkolem účastníků je pokusit se vysvětlit, jak textu rozumějí. Stručný výklad je jako pomůcka pro katechetu uveden níže.

Žalm 36,6-10 Tvoje milosrdenství, Hospodine, sahá až k nebi, tvoje věrnost se dotýká mraků. ⁷ Tvoje spravedlnost je jak mocné horstvo, propastná tuň nezměrná jsou tvoje soudy; zachraňuješ lidi i dobytek, Hospodine. ⁸ Jak vzácný skvost je tvé milosrdenství, Bože! Lidé se utíkají do stínu tvých křídel. ⁹ Osvěžují se tím nejučtější z tvého domu, z potoka svých rozkoší jim napít dáváš. ¹⁰ U tebe je pramen žití, když ty jsi nám světlem, spatřujeme světlo.

Žalm 84,6-8 ⁶ Blaze člověku, jenž sílu hledá v tobě, těm, kteří se vydávají na pouť. ⁷ Když Dolinou balzámovníků se ubírají, učiní ji prameništěm, včasný déšť ji halí požehnáním. ⁸ Pokračují stále s novou silou, objeví se před svým Bohem na Sijónu.

Izaiáš 12,2-3 ² Hle, Bůh je má spása, doufám a jsem beze strachu. Hospodin, jen Hospodin je má záštita a píseň, stal se mou spásou." ³ S veselím budete čerpat vodu z pramenů spásy.

Jeremiáš 2,10-13 Projděte ostrovy Kitejců a hleďte, pošlete do Kédaru a dobře uvažujte, hleďte, zda se něco podobného kdy stalo. ¹¹ Zaměnil snad nějaký pronárod bohy, ač to žádní bohové nejsou? Můj lid zaměnil svou Slávu za to, co není k užítku. ¹² Děste se nad tím, nebesa, ustrňte nesmírnou hrůzou, je výrok Hospodinův. ¹³ Dvojí zlo spáchal můj lid: Opustili mne, zdroj živých vod, a vytesali si cisterny, cisterny rozpuhané, jež vodu neudrží."

Joel 4,16-18 Hospodin vydá řev ze Sijónu, vydá hlas z Jeruzaléma, zachvějí se nebesa i země. Hospodin je útočiště svého lidu a záštita synů Izraele. ¹⁷ I poznáte, že jsem Hospodin, váš Bůh, že přebývám na Sijónu, na své svaté hoře. Jeruzalém bude opět svatý a nebudou jím už procházet cizáci. ¹⁸ A stane se v onen den, že z hor bude kanout mladé víno, z pahorků poteče mléko, všemi judskými potoky bude proudit voda, z Hospodinova domu vytryskne pramen a napojí Úval akácií.

Zachariáš 13,1-2 V onen den vytryskne pro dům Davidův i pro obyvatele Jeruzaléma pramen k obmytí hříchu a nečistoty. ² "V onen den, je výrok Hospodina zástupů, vyhladím ze země jména modlářských stvůr, takže už nikdy nebudou připomínána. Vypudím ze země rovněž proroky a ducha nečistoty."

Zachariáš 14,7-9 ⁷ A nastane den jediný, známý jen Hospodinu, kdy nebude ani den noc; i za večerního času bude světlo. ⁸ V onen den poplynou z Jeruzaléma živé vody, polovina k moři východnímu, polovina k západnímu, v létě jako v zimě. ⁹ Hospodin bude Králem nad celou zemí; v onen den bude Hospodin jediný a jeho jméno jedině.

Příslaví 25,24-28 ²⁵ Jak chladná voda znavené duši je dobrá zpráva z daleké země. ²⁶ Zkalený pramen a zkažená studánka je spravedlivý kolísající před svévolníkem.

Stručný výklad textů:

Žalm 36,6-10

Hospodin je pramenem žití. Od něj má člověk všechno: milosrdenství, věrnost, spravedlnost, ochranu, blahobyt (tučné jídlo), radost (rozkoše), ...

Žalm 84,6-8

Život člověka je často přirovnáván k pouti. Aby na ni měl člověk stále novou sílu, potřebuje mít dostatek vody. V duchovní rovině je onou vodou Boží požehnání, které je v textu přirovnáno k prameništi vody. Sijón je symbolem nebe, kde sídlí Bůh. V křesťanství pak jde o věčný život v Boží blízkosti.

Izaiáš 12,2-3

Hospodin je spásou. „Spása“ je pojem, který má hluboký a rozmanitý obsah. Spása směřuje k záchraně člověka od zla, k osvobození od různých závislostí, k obnově života. To vše lze označit za „prameny spásy“. To vše daruje člověku Hospodin. Díky jeho věrnosti, kterou osvědčil v mnoha událostech dějin spásy, může člověk ve spásu doufat a nemít o ni strach. Naopak ho tato jistota občerstvuje pro jeho život.

Jeremiáš 2,10-13

Prorok vyjadřuje lítost Hospodina nad nevěrností Izraele, který se klaní cizím bohům. Přirovnává jednání Izraele k tesání cisteren, které vodu neudrží a lid tedy bude žiznit.

Joel 4,16-18

Prorok hovoří o „onom dni“ – tj. den, na který čekal celý Izrael. Den příchodu Mesiáše, který se ujme své vlády. Prorok popisuje účinky příchodu Mesiáše pomocí obrazů: bude kanout mladé víno, z pahorků poteče mléko, všemi judskými potoky bude proudit voda, z Hospodinova domu vytryskne pramen. Všechny tyto obrazy se týkají kvality života Izraelitů. K události dojde z podnětu samého Boha, za jehož sídlo považovali Izraelité horu Sijón v Jeruzalémě.

Zachariáš 13,1-2

Prorok hovoří o „onom dni“ - tj. den, na který čekal celý Izrael. Den příchodu Mesiáše, který se ujme své vlády. Účinky tohoto příchodu Mesiáše prorok popisuje jako vytrysknutí pramene k obmytí hříchu a nečistoty. Celý Izrael pozná, že pravým Bohem je Hospodin a předstane se klanět modlám.

Zachariáš 14,7-9

Prorok hovoří o „onom dni“ - tj. den, na který čekal celý Izrael. Den příchodu Mesiáše, který se ujme své vlády. Účinky příchodu Mesiáše zasáhnou celou zemi a po všechen čas (pozn.: východ a západ; léto a zima – jedná se o tzv. „merismy“, které označují v tomto spojení celek). Všichni poznají Hospodina jako jediného Krále nad celou zemí.

Příslaví 25,24-28

Dobrá zpráva občerství znaveného člověka. Pokud se však spravedlivý člověk nechá zviklat ve své spravedlnosti svévolníkem (tj. člověkem, který se řídí jen sám sebou), pak se tento spravedlivý člověk stává zkaleným pramenem či zkaženou studánkou.

Příloha 3: Ještě jsem dost nemiloval

OD LO AHAVTI DAI	JEŠTĚ JSEM DOST NEMILOVAL	Kroky
1. Be'eleh hayadayim od lo baniti kfar, Od lo matzati mayim be'emtza hamidbar, Od lo tziyarti perach, od lo giliti eych, Yovil oti haderech ule'an ani holech. <i>Refrain:</i> Aiy aiy ai - Od lo ahavti dai Haruach ve ha shemesh al pana'i Aiy aiy ai - Od lo amarti dai Ve im lo, im lo achshav ei'ma'tai? 2. Od lo shatalti deshe, od lo hekamti ir, Od lo natati kerem al kol giv'ot ha gir Od lo ha kol asiti mamash bemo yadai Od lo hakol nisiti, od lo ahavti dai. <i>Refrain:</i> 3. Od lo hekamti shevet, od lo chibarti shir, Od lo yaradli sheleg be'emtza hakatzir Ani od lo katavti et zichronotay Od lo baniti li et bet chalomotay. <i>Refrain</i> 4. Ve'af alpi she'at po, ve'at kol kach yafa Mimech ani boreach kemo mimagefa Od yesh harbe dvarim sheratziti laasot At betach tislechi li gam bashna hazot. <i>Refrain</i>	1. Moje ruce ještě nestavěly vesnici, Ještě nehledaly vodu v pustině ještě nenakreslily květinu a ještě jsem nenašel svoji cestu vedoucí k mému poslání. <i>Refrén:</i> Má láska není úplná ale vítr a slunce jsou stále zde má slova nejsou úplná kdy se naplní? 2. Kdy se pole zazelenají? Kdy bude mé město zbudováno? Kdy mé vinice vyrostou z prachu? Je tu mnoho k budování a k bytí a má láska právě začíná. <i>Refrén</i> 3. Kdy vyrostou mé děti a zazpívám jim svou první píseň? kdy sněhová vločka spadne v létě? Napíší své vzpomínky v domě mých snů. <i>Refrén</i> 4. Tvoje krása mne vábí ale ještě nedozrál čas je tu mnoho k udělání – nech mě odejít na závod, který ještě není vyhrán. <i>Refrén</i>	Jedná se o kruhový tanec. Základním krokem je „voda“: útok levou nohou vlevo, pravá noha přes levou, opakujeme až do skončení sloky, ruce držíme mírně od těla. Refrén: čtyři kroky do středu kruhu, přitom rukama „nabíráme vodu“, ve středu kruhu dvakrát tleskneme; čtyři kroky zpět, ruce dělají oblouk dolů (1. řádek); útok vlevo levou nohou, přisunutí pravé - celkem 2x; zároveň rukama děláme odmítavé gesto doleva; totéž doprava (2. řádek); opakujeme čtyři kroky do středu a zpět s nabíráním vody a tlesknutím (3. řádek); otočíme se na místě za pravou rukou (4. řádek). Ve druhé sloce pokračujeme krokem „voda“ jako v 1. sl. Na konci písni se dvakrát zopakuje refrén vždy se stejnými kroky.

